

نگار به

فتوٰی نالیسم جنگ تحمیلی

نازلی عباسی اهوازی | دکتر محمد رضا شریفزاده

انتشارات سوره مهر (وابسته به حوزه هنری)

پژوهشکده فرهنگ و هنر اسلامی

نگاهی به فتوژورنالیسم جنگ تحمیلی

نویسنده: نازی عباسی اهوازی | دکتر محمدرضا شریفزاده

گرافیک: حسام صادقی

چاپ و صحافی: واژه پرداز اندیشه

چاپ اول: ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۲۵۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳-۲۲۵۹-۵

نقل و چاپ نوشته‌ها منوط به اجازه رسمی از ناشر است.

عنوان و نام پدیدآور: نگاهی به فتوژورنالیسم جنگ تحمیلی /
نویسندگان نازی عباسی اهوازی و محمدرضا شریفزاده؛
[سفارش: سوره مهر (وابسته به حوزه هنری)، پژوهشکده
فرهنگ و هنر].

محل چاپ: تهران: شرکت انتشارات سوره مهر، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری: ۳۴۴ ص.

ISBN: 978-600-03-2259-5

موضوع: جنگ -- ایران

موضوع: Iran -- Photographs

موضوع: جنگ ایران -- عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- عکس‌ها

موضوع: Iran-Iraq War, 19۷۹-1988 -- Photographs

موضوع: عکاسان جنگ -- ایران -- عکس‌ها

موضوع: War in Iran -- Interviews

موضوع: عکاسی مطبوعات

رده‌بندی دیویی: ۷۷۸/۹۹۳۵۵۰۲

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۷ ن ۶/۸۲۰ TR

سرشناسه: عباسی اهوازی، نازی، ۱۳۵۶ -

شناسه افزوده: شریفزاده، محمد، ۱۳۶۰ -

شناسه افزوده: شرکت انتشارات سوره مهر

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۵۱۶۴۴۰۹

نشانی: تهران، خیابان حافظ، خیابان رشت، پلاک ۲۳

صندوق پستی: ۱۵۸۱۵-۱۱۴۴

تلفن: ۶۱۹۴۲ سامانه پیامک: ۳۰۰۰۵۲۱۹

تلفن مرکز بخش: (پنج خط) ۶۶۴۶۰۹۹۳ فکس: ۶۶۴۶۹۹۵۱

www.sooremehr.ir

فهرست

سپاس	۱۱
مقدمه	۱۳
پیشگفتار	۱۵
فصل اول: نگاهی به تاریخچه فتوژورنالیسم در جهان	۱۸
مقدمه	۱۹
واژه‌شناسی	۲۰
فتوژورنالیسم و ژورنالیسم	۲۰
فتوژورنالیست	۲۱
عکس مستند و عکس خبری	۲۲
روزنامه	۲۵
سرآغاز فتوژورنالیسم در جهان	۲۶
سرآغاز فتوژورنالیسم جنگ در جهان	۴۰

فصل دوم: عکاسی و جنگ تحمیلی در ایران	۶۶
سرآغاز عکاسی مطبوعات در ایران	۶۷
عکاسی جنگ و انقلاب در ایران	۷۶
صف‌آرایی نظامی ایران و عراق (۱۳۳۸)	۷۷
انقلاب اسلامی و عکاسی	۸۳
دفاع مقدس و عکاسی	۸۵
آغاز جنگ تحمیلی	۸۶
عکاسی مطبوعات داخلی	۹۳
عکاسان خبرگزاری جمهوری اسلامی	۹۵
عکاسان پهنه وسیع	۱۰۱
عکاسان آزاد	۱۰۲
عکاسان مطبوعات خارجی	۱۰۳
عکاسان سایر نهادها	۱۰۸
سرنوشت نگاتیوهای عکس‌های جنگ	۱۰۹
فصل سوم: بازتاب تصویری جنگ در روزنامه‌های اطلاعات و کیهان	۱۱۶
مقدمه	۱۱۷
بررسی روزنامه‌های اطلاعات و کیهان	۱۱۸
نخستین شماره روزنامه اطلاعات و روزنامه کیهان	۱۱۸
پنجم مهر ۱۳۶۰	۱۲۵
هشتم آذر ۱۳۶۰	۱۳۱
دوم فروردین ۱۳۶۱	۱۳۵

دهم اردیبهشت ۱۳۶۱	۱۴۱
سوم خرداد ۱۳۶۱	۱۴۸
بیست و سوم تیر ۱۳۶۱	۱۶۰
هجدهم بهمن ۱۳۶۱	۱۶۵
بیست و نهم فروردین ۱۳۶۲	۱۶۸
بیست و هفتم مهر ۱۳۶۲	۱۷۰
سوم اسفند ۱۳۶۲	۱۷۴
نوزدهم اسفند ۱۳۶۳	۱۷۸
بیستم بهمن ۱۳۶۱	۱۸۳
دهم تیر ۱۳۶۵	۱۸۶
سوم دی ۱۳۶۵	۱۹۰
نوزدهم دی ۱۳۶۵	۱۹۲
سی و ام فروردین ۱۳۶۶	۱۹۶
بیست و پنجم دی ۱۳۶۶	۱۹۹
بیست و پنجم اسفند ۱۳۶۶	۲۰۲
بیست و سوم خرداد ۱۳۶۷	۲۰۶
بیست و هفتم تیر ۱۳۶۷	۲۱۰

فصل چهارم: مصاحبه با عکاسان جنگ تحمیلی ۲۲۲

مقدمه ۲۲۳

مصاحبه با علی فریدونی ۲۲۴

مصاحبه با امیرعلی جوادیان ۲۳۰

مصاحبه با محسن راستانی ۲۳۸

مصاحبه با محمود بدر فر	۲۴۸
مصاحبه با محمد فرنود	۲۵۶
مصاحبه با بهرام محمدی‌فر	۲۶۲
مصاحبه با ساسان مؤیدی	۲۷۰
مصاحبه با کاوه کاظمی	۲۷۶
مصاحبه با غلامرضا مسعوری	۲۸۲
مصاحبه با جاسم غضبان‌پور	۲۹۰
مصاحبه با احمد نصیرپور	۲۹۸
مصاحبه با محمد نوروزی	۳۰۴
مصاحبه با منوچهر قلمچی	۳۱۲
سخن آخر	۳۱۹
اسامی عکاسان حرفه‌ای غیر حرفه‌ای که از جنگ تحمیلی عکاسی کرده‌اند	۳۲۸
اسامی اعضای گروه «چهل سال» در سال‌های جنگ	۳۳۶
منابع	۳۴۱

مقدمه

به نام پروردگار
بهار دیده من نیست جز که عکس رخس
تلطفی بکن و عکس آن بهار بیار
ز بهر روشنی چشم کز رخس دور است
غبار از آن طرف و گرد از آن دیار بیار
من آن حدیث که گفتم نگاه دار و ببر
هر آن جواب که گوید به یاد دار و بیار
در انتظار تو سعدی همیشه می گوید
که ای نسیم سحر بوی زلف یار بیار

در آن زمان که افتادن برگ‌گی از درخت روی کاغذ سفید نقشی نوین از خاطره‌های
تصویری ما را رقم زد و پدیده عکاسی هر آنچه ناپیدا بود عیان کرد، بشر همیشه در
پی ثبت یادگارهای ذهنی خویش بوده، است و خواهد بود.

اما به واقع این خاطرات تصویری همیشه طعمی از لذت و سرخوشی با خود به همراه ندارند و گاه یادآور آرمان‌هایی هستند که باید می‌ماندند و ماندند؛ حتی به قیمت آن‌ها که رفتند و اکنون فقط در کادر تصاویر ذهنی و تاریخی ما باقی مانده‌اند و چه نیکو. عکس و عکاسی همیشه خلاقیتی را به تصویر می‌کشد که در پی نگاه جست‌وجوگر عکاس پدید می‌آید و این پدیده تصویری همیشه در تلاش بوده است تا آنچه را که هست به هستی درآورد و جاودانه کند، اما در این میان، برخی چنان به واسطه این هنر و صنعت نوین بشری در جاودانه‌های ملتی ریشه دوانیده‌اند که فراتر از هر عنوان یا هر کادر تصویری است.

ایران پس از انقلاب اسلامی چنین ریشه‌های عمیقی را در کالبد تصاویر عکاسان جنگ درخشان تجربه کرده است. عکاسانی که نه تنها به ثبت تصاویر مشغول بودند، بلکه این بار خود نیز به واسطه آنچه عشق به میهن می‌نامیم در کنار تصاویرشان جاودانه ماندند. باید این سهای باری است که چشم تیزبین عکاس ثبت‌کننده روایتی است که خود نیز جزئی از آن است و او این بار آنچه را از آن خود می‌داند به تصویر می‌کشد؛ تصویری از ایثار، رشادت و همدلی... عکاسی خبری و مطبوعاتی ایران، که با هشت سال جنگ، تحمیلی گره خورده است، ناخودآگاه محملی است برای پژوهش و مطالعه آنچه در این بین به وقوع پیوسته و تاریخ اجتماعی و سیاسی این مرز و بوم همواره می‌یون این گونه تصاویر مطبوعاتی بوده است؛ تصاویری که قلب میلیون‌ها هم‌وطن نگران را به راه را با ریتم موسیقی زندگی به تپش واداشت و نگرانی‌ها را به امید و آینده‌ها را به آینده معطوف کرد.

دکتر محمدرضا شریف‌زاده

پاییز ۱۳۹۴